

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет гуманітарно-педагогічний
“19” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕТИКА ТА ПСИХОЛОГІЯ СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ**

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 053 – «Психологія»
Освітня програма ОП «Психологія» (ОС «Бакалавр»)
Факультет: гуманітарно-педагогічний
Розробник: кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології Лариса АФАНАСЕНКО

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Етика та психологія сімейного життя

Дисципліна «Етика та психологія сімейного життя» вивчає історію розвитку інституту сім'ї й стану шлюбно-сімейних стосунків в історії людства; основні поняття, положення та ключові теорії психології сім'ї; визначає розуміння проблематики в сімейних стосунках, виокремлює їх причини та наслідки. Набуті знання з курсу «Етика і психологія сімейного життя» забезпечують розуміння питань психології сучасної сім'ї та формування навичок конструктивної поведінки при розв'язанні родинних проблем та готовність до практичної роботи з сімейними парами; формують уявлення про функціонування психологічної допомоги дітям, батькам та сім'ї в цілому

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Галузь знань:	05 «Соціальні і поведінкові науки»	
Спеціальність:	053 – «Психологія»	
Ступінь вищої освіти	«Бакалавр»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год	108 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Етика та психологія сімейного життя» є ознайомити здобувачів освіти із основними положеннями психології сім'ї як галузі психологічної науки, сформувати вміння та навички інформаційно-аналітичної діяльності в галузі сімейної психології, розвивати професійне мислення та сприяти професійному зростанню.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології сім'ї, що передбачають застосування основних психологічних теорій, методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями з дисципліни «Етика та психологія сімейного життя»;

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення до поставлених завдань з дисципліни;

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї в області сімейної психології;

ЗК8. Здатність до міжособистісної взаємодії з кожним членом сім'ї;

ЗК9. Здатність працювати в команді;

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом сімейної психології;

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ кожного члена сім'ї;

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків кожного члена сім'ї;

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту сім'ї;

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики;

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та патології, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань;

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційнокомунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;

ПРН12. просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів відповідно до запиту сім'ї;

ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у груповій роботі у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості;

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога;

ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	разом	у тому числі					разом	у тому числі				
			л.	пр.	лаб.	інд.	с.р.		л.	пр.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості сучасної сім'ї													
ТЕМА 1.1 . Сім'я як соціально-психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі.	1	8	2	2			4	8	2				6
ТЕМА 1.2. Соціально-психологічна модель сімейних відносин	2	8	2	2			4	8	2				6
ТЕМА 1.3. Формування подружньої пари.	3	8	2	2			4	8	2				6
ТЕМА 1.4. Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	4	8	2	2			4	8					8
ТЕМА 1.5 Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	5	8	2	2			4	8					8
ТЕМА 1.6 Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	6	12	3	3			6	12					12
ТЕМА 1.7 Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з обмеженими можливостями	7	8	2	2			4	8					8
Разом		60	15	15			30	60	6				60
Змістовий модуль 2. Проблеми сучасної сім'ї. Психологічна допомога сім'ї													
ТЕМА 2.1. Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	8	8	2	2			4	8		2			6
ТЕМА 2.2. Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	9	8	2	2			4	8		2			6

ТЕМА 2.3. Емоційний процес розлучення	10	8	2	2			4	8		2			6
ТЕМА 2.4. Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	11	8	2	2			4	8					8
ТЕМА 2.5. Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	12	8	2	2			4	8					8
ТЕМА 2.6. Психологічна допомога дітям розлучених батьків	13	12	3	3			6	12					12
ТЕМА 2.7. Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	14	8	2	2			4	8					8
Разом		60	15	15			30	60		6			60
Разом за семестр		120	30	30			60	120	6	6			120

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сім'я як соціально- психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі.	2
2	Соціально-психологічна модель сімейних відносин	2
3	Формування подружньої пари	2
4	Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	2
5	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	2
6	Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	3
7	Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з обмеженими можливостями	2
8	Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	2
9	Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	2
10	Емоційний процес розлучення	2
11	Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	2
12	Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	2
13	Психологічна допомога дітям розлучених батьків	3
14	Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	2

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сім'я як соціально- психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі.	2
2	Соціально-психологічна модель сімейних відносин	2
3	Формування подружньої пари	2
4	Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	2
5	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	2
6	Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	3
7	Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з обмеженими можливостями	2
8	Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	2
9	Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	2
10	Емоційний процес розлучення	2
11	Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	2
12	Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	2
13	Психологічна допомога дітям розлучених батьків	3
14	Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сім'я як соціально- психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі.	4
2	Соціально-психологічна модель сімейних відносин	4
3	Формування подружньої пари	4
4	Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	4
5	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	4
6	Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	6
7	Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з обмеженими можливостями	4
8	Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	4
9	Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	4
10	Емоційний процес розлучення	4
11	Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	4
12	Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	4
13	Психологічна допомога дітям розлучених батьків	6
14	Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	4

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних, проектів;

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проектного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Психологічні особливості сучасної сім'ї		
Лекція 1 (за наявності оцінювання)	Сім'я як соціально- психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі	—
Практична робота 1.		5
Самостійна робота 1.		5
Лекція 2 (за наявності оцінювання)	Соціально-психологічна модель сімейних відносин	—
Практична робота 2		5
Самостійна робота 2.		5
Лекція 3 (за наявності оцінювання)	Формування подружньої пари	—
Практична робота 3		5
Самостійна робота 3.		5
Лекція 4 (за наявності оцінювання)	Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	—
Практична робота 4		5
Самостійна робота 4.		5
Лекція 5 (за наявності оцінювання)	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	—
Практична робота 5		5
Самостійна робота 5.		5
Лекція 6 (за наявності оцінювання)	Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	—
Практична робота 6		5
Самостійна робота 6.		5
Лекція 7 (за наявності оцінювання)	Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з обмеженими можливостями	—
Практична робота 7		5
Самостійна робота 7.		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100

Модуль 2. Проблеми сучасної сім'ї. Психологічна допомога сім'ї		
Лекція 8 (за наявності оцінювання)	Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	—
Практична робота 8		5
Самостійна робота 8		5
Лекція 9 (за наявності оцінювання)	Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	—
Практична робота 9		5
Самостійна робота 9		5
Лекція 10 (за наявності оцінювання)	Емоційний процес розлучення	—
Практична робота 10		5
Самостійна робота 10		5
Лекція 11 (за наявності оцінювання)	Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	—
Практична робота 11		5
Самостійна робота 11		5
Лекція 12 (за наявності оцінювання)	Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	—
Практична робота 12		5
Самостійна робота 12.		5
Лекція 13 (за наявності оцінювання)	Психологічна допомога дітям розлучених батьків	—
Практична робота 13		5
Самостійна робота 13		5
Лекція 14 (за наявності оцінювання)	Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	—
Практична робота 14		5
Самостійна робота 14		5
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

електронний навчальний курс навчальної дисципліни
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3044>

- підручники, навчальні посібники, практикуми;

Прохорова О. Психологія сім'ї. Психологічне здоров'я.

URL:

https://stud.com.ua/137463/psihologiya/psihologiya_simyi_psihologichne_zdorovya .

Суслова Т. Психологія сім'ї з основами сімейного консультування.

URL:

https://stud.com.ua/152169/psihologiya/psihologiya_simyi_z_osnovami_simeynogo_konsultuvannya .

Якимова Т. Психологія сім'ї.

URL: https://stud.com.ua/153654/psihologiya/psihologiya_semi .

Відеолекція Коган Г. «Сімейна психологія».

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0skdZSVqLwh>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Деніжна С. Психологія сім'ї: Навчально-методичний комплекс. К.: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2014. 37 с.

2. Корольчук М. Психологія сімейних взаємин. Вид-во: Ніка-Центр, 2010, 296с.

3. Поліщук В. М. Психологія сім'ї. Вид-во: Університетська книга, 2021, 248 с.

4. Помиткіна Л. Психологія сім'ї: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. 270 с.

5. Ушакова І. Психологія сім'ї: конспект лекцій. Х.: НУЦЗУ, 2019. 90 с.

6. Федоренко Р. Психологія сім'ї. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 469 с.

7. Штифурак В. С. Психологія сімейного виховання: навчальний посібник. Вінниця, 2018. 325 с

8. John W. Thoburn, Thomas L. Sexton. Family Psychology: Theory, Research, and Practice. Praeger; 1st edition, 2015. 280 p.

Допоміжна

1. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: метод. посіб. / за заг. ред. З. Г. Кісарчук. К.: ТОВ “Видавництво “Логос”. 2015. 207 с.
2. Столярчук О. Психологія сучасної сім’ї: навч.посіб. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с.
3. Штифурак В. С. Психологія сімейного життя : навчально-методичний посібник. Вінниця, 2014. 88 с.
4. James Bray and Mark Stanton. Family Psychology. Wiley-Blackwell, 2012. 784 p.